

4 «Урядовий кур'єр» з'ясовує, як відкоригували літній курортний сезон у Бердянську

5 У прифронтовому Приазов'ї грецький письменник зробив переклад «Кобзаря» Тараса Шевченка урумською мовою

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

СУБОТА, 18 ЛИПНЯ 2020 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№137 (6751)

ЦИТАТА ДНЯ

ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Ніщо не поверне втрачених життів і не втамує горя рідних і близьких, чий батьки, діти, друзі загинули в катастрофі. Але справедливість має восторжествувати».

Президент у шосту річницю збиття рейсу MH17 щодо кримінального процесу проти винуватців злочину в Нідерландах

Парламент зменив кількість районів

АДМІНТЕРРЕФОРМА. 17 липня Верховна Рада України ухвалила в цілому проект постанови «Про утворення і ліквідацію районів». Відповідне рішення підтримали 238 народних депутатів. Документ передбачає утворення у 24 областях та Автономній Республіці Крим 136 нових і ліквідацію наявних 490 районів і визначає, що межі районів встановлюються по зовнішній межі територій сільських, селищних, міських територіальних громад, які входять до складу відповідного району. Вибори депутатів районних рад районів, ліквідованих згідно з цією постановою, не проводяться, а ліквідація та утворення районів на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей проводиться після повернення цих територій під загальну юрисдикцію України (загалом там буде утворено 17 районів).

«Реформа адміністративно-територіального устрою зробить управління країною більш дієвим та ефективним. Місцеве самоврядування має перейти від декларативного формату до фактичного, а територіальна організація влади — наблизити країну до європейського вектора», — зазначив міністр розвитку громад і територій Олексій Чернишов.

ЦИФРА ДНЯ

6200 мігрантів

затримали від початку року прикордонники. З них більш як 5,7 тис. осіб — за порушення правил перебування в Україні та понад 430 — за незаконне перетинання кордону

Допоки житимемо від паводка до паводка?

Фото з сайту radiosvoboda.org

ЕКОЛОГІЧНА МІНА. Причиною руйнівних явищ у Карпатах дедалі частіше стає невміле і навіть шкідливе господарювання

Газета для тих, хто приймає рішення

Триває передплата на II півріччя 2020 року. Передплату приймають усі відділення поштового зв'язку. Також її можна оформити на сайті: www.presa.ua ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua

ОПЕРАТИВНО

друкуємо закони України, укази і розпорядження Президента, урядові рішення, адже більшість із цих документів набирають чинності саме з дня опублікування в «Урядовому кур'єрі»

ОБ'ЄКТИВНО

висвітлюємо діяльність глави держави, роботу Кабінету Міністрів, органів виконавчої влади в центрі та на місцях

КОМПЕТЕНТНО

на запитання читачів відповідають авторитетні спеціалісти: урядовці, юристи, учені, лікарі

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА

для ветеранів війни, пенсіонерів, чорнобильців, студентів

для інших передплатників та підприємств і організацій

на 1 місяць 30 грн 52 грн
на 3 місяці 90 грн 156 грн

Соціальний передплатний індекс 40227

УВАГА!

Послуга за приймання передплати на 2020 рік — безкоштовна.

Передплатний індекс 61035

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України на 20 липня 2020 року

USD 27.3606 за 1 долар США

EUR 31.2554 за 1 євро

RUB 3.8167 за 10 рублів

AU 49448.54

AG 525.44 за 1 трійську унцію

PT 22722.7

PD 55021.35

ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Допоки житимемо від паводка до паводка?

Останніми роками західні регіони України дедалі частіше потерпають від руйнівних паводків. Щодо причин виникнення небажаного і подекуди катастрофічного явища досі існує багато версій не тільки місцевих людей, а й фахівців, які всерйоз вивчають цю проблему. До одного з них звернувся кореспондент «УК» із проханням проаналізувати причини такої ситуації в зоні Карпат. На пропозицію люб'язно відгукнувся доктор біологічних наук, професор, заслужений природоохоронець України, заступник директора Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор. Саме під його увагою перебувають численні чинники, які призводять до таких катаклізмів і насамперед дестабілізаційна роль людської діяльності на цих територіях України.

Коли порушено екологічну рівновагу

Два десятиліття тому неодноразово доводилось у різних ЗМІ, зокрема в «Урядовому кур'єрі», порушувати актуальні екологічні проблеми Карпатського регіону. Брав участь у дослідницьких проєктах, дискусіях із приводу причин виникнення катастрофічних стихійних природних явищ. Ці питання з ініціативи Карпатського біосферного заповідника активно обговорювали на багатьох організованих на його базі міжнародних науково-практичних конференціях. Але, на жаль, до думки науковців у владних кабінетах дослухалися дуже рідко. Тому ми й надалі живемо від паводка до паводка. Тож чергові паводки на заході України й насамперед у Карпатах змушують знову повернутися до цієї проблеми.

Сумнівів у тому, що основні причини катастрофічних явищ у горах — природні катаклізми, фактично немає. Їх, як правило, формують ті глобальні кліматичні зміни і процеси, які відбуваються в земній корі й докляземному просторі. Але стикаючись із поясненнями причин катаклізмів, що трапляються в офіційних документах, бачимо, що у формуванні цих процесів недооцінено вплив антропогенних чинників — наслідків людської діяльності. А саме через них спостерігаємо негативні зміни в біогеоценологічному покриві, які супроводжуються ерозійними процесами. Загальний наш висновок: руйнівні паводки серед іншого можна вважати виявом невмілого, часто бездумного господарювання в Карпатах. Аргументи на користь цього твердження? Їх достатньо.

Лісистість у горах зменшилася більш ніж наполовину

У багатовіковій діяльності людини в Карпатах на першому місці завжди було лісозористування. Внаслідок цього лісистість регіону Українських Карпат зменшилася майже наполовину. У гірській зоні нині вона становить лише 53,5 відсотка. Водночас на 200—300 метрів знизилася верхня межа лісу.

Наслідком такого природокоористування стало вирубування цілого поясу природних смерекових лісів у Beskidach, на південних схилах Свидовця і Горган, частково в південно-захід-

Ні! Вже не піду в ці ліси гори!

ній частині Чорногори, Чивчинських та Мармароських гір. Майже повністю знищено криволісся у Beskidach і Свидовці та розладнано їх структуру у Чорногорі й Мармарошах. Усі ці природні масиви слугували форпостом гірських лісів, виконуючи важливу водорегульну роль у найбільш перезволоженої високогірній частині.

Нині на значних площах утворено смеречники, які меншою мірою, ніж природні ліси, утримують вологу. Порушено вікову структуру деревостанів. Тепер в їхньому складі більш ніж 70 відсотків становлять молодняки і середньовікові насадження, водорегульна роль яких набагато нижча, ніж у пристигаючих та перестійних лісах.

Спеціальними дослідженнями, підсумки яких викладено в монографії закарпатського лісознавця Ореста Чубатого «Гірські ліси — регулятори водного режиму» (1984) встановлено, що на водозборах з пристигаючими, стиглими і перестійними деревостанами схиловий водостік удвічі менший, ніж у молодняках та середньовікових насадженнях; на суцільних вирубах коефіцієнт паводкового стоку водозборів зростає. Це зростання сягає майже чотирьох разів.

До речі, це твердження добре ілюструє і практичний досвід в Угольсько-Широколузанських пралісах, що входять до Карпатського біосферного заповідника. Після всіх історичних паводків збитки від них тут були набагато меншими, ніж у сусідніх водозборах, де інтенсивні суцільні вирубки лісів.

Згубні наслідки від суцільних рубок та екологічно шкідливих технологій

Варто виокремити згубну роль суцільних рубок та екологічно шкідливих технологій у лісозаготівлях. Усупереч правилам, площі суцільних рубок час-

то або перевищують допустимі норми, або їх здійснюють під виглядом суцільних санітарних та лісовідновних рубок. Суцільні рубки часто ведуть навіть у водоохоронних смугах. Не став перешкодою цьому і Закон України «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону», як і нещодавно ухвалені зміни до нього.

Як приклад варто розглянути статистику в лісозористуванні у верхів'ях басейну Тиси в межах Рахівського району Закарпаття. У 2005 році 76,3 відсотка заготовленої там деревини отримано шляхом суцільних рубок, а в 2012-му — майже 85 відсотків.

Згодом після оприлюднення цих даних графа «суцільні рубки» просто зникла зі статистичних бюлетенів. Проте знімки з космосу та інші фотодокументи, що є в загальному доступі, не дають підстав стверджувати про зменшення обсягів суцільних рубок. Це підтверджується й нещодавньою заявою екскерівника Державної екологічної інспекції України Єгора Фірсова на одному з телеканалів. Крім того, лісосіки розміщують не впоперек, як рекомендують науковці, а вздовж схилів.

Прикро, але нині транспортують деревину за поодинокими винятками гусеничними тракторами. Її доставляють або гірськими потоками, або почовом просто по землі. Гусеницями знищується весь лісовий підріст, утворюються глибокі борозни, якими родючий шар ґрунту змиває вода. У далекому минулому залишилися екологічно безпечні методи спуску деревини з гір — ризи, тафлі, коні, повітряно-трельовальні установки. Сучасної техніки для транспортування в нас не випускають. Тож на місці трельовальних волоків і лісовозних доріг, які вздовж і впоперек розрізають схили гір, у дощ утворюються селеві потоки. За умови тракторного трельовання деревини обсяг ґрунтів, які поглинає ерозія, становить щонайменше 200—300 кубічних метрів на гектарі.

Шкода, завдана навколишньому середовищу порушеннями оптимальних гідрологічних умов у лісових масивах, в економічному вимірі може бути більшою, ніж вартість деревини, яку вилучають і реалізують.

Дестабілізаційний ефект для туризму й агросектору

Дедалі частіше стикаємося з тим, що гірські схили порушено хаотичними тракторними коліями. Їх порізано різноманітними стежками, які протоптали туристи і худоба. Усе це підсилює ерозійні процеси, спричиняє зменшення водозатримувальних функцій високогірних лучних екосистем. А в них, до речі, протягом року опадів випадає найбільше.

Приклад забудови полонин, що розходяться з вимогами природоохоронного законодавства, — гірськолижний курорт «Драгобрат». Однак нависла ще більша загроза — можливе спорудження у верхів'ях водозбірного басейну гігантського туристсько-рекреаційного комплексу «Свидовець». У цьому разі ліс буде знищено на сотнях гектарів.

Ще один негативний чинник, що діє проти нас, формуючи селеві потоки, — розорювання земель. У гірській та передгірській агрокліматичних зонах під ріллею 20 відсотків із пів мільйона гектарів, розораних у Карпатському регіоні. Широке застосування так званих культуртехнічних робіт, яке практикували в недалекому минулому, без ґрунтозахисних технологій довело нас до сумних наслідків. Лише у Закарпатській області майже 100 тисяч гектарів змитих та розмитих ґрунтів. І це ще не повні дані. На місці втрачених родючих земель утворюються яри, промоїни. Звідси й котяться донизу руйнівні селеві потоки.

А загалом гірськими річками й потоками щороку під час злив із гір у долини виносить десятки мільйонів кубічних метрів твердих наносів. Разом із водою плывуть ґрунт, каміння, порубоч-

ні рештки — їх лісозаготівельники залишають уздовж берегів річок і потоків. Вони рвуть мости й інші гідротехнічні споруди, замулюють дно річок, змінюють їхні русла. Доводиться витратити величезні кошти на відбудову зруйнованих об'єктів, проводити регулювання русел річок, нарізувати дамби.

Підсилюють водний стік та ерозійні процеси і сотні кілометрів нафто- і газопроводів, ліній електропередач, прокладених у горах. Їх будівництво слід планувати так, щоб завдавати якнайменшої шкоди довкіллю.

Висновки двадцятирічної давності актуальні й нині

Отже, не заперечуючи впливу природних чинників на формування катастрофічних паводків, селів і зсувів, які поглиблюються глобальними змінами клімату, ми повинні робити все можливе для вдосконалення господарської діяльності в горах — лісозаготівельної, аграрної й інженерно-комунікаційної. Внесенням коректив у них, наближаючи їх до потреб природоохорони, можемо зменшити згубні наслідки стихійних явищ. Для цього слід переорієнтувати народногосподарський комплекс у бік розвитку екологічно безпечних видів діяльності. Треба активніше використовувати міжнародну підтримку, яку готові надавати зацікавлені сусідні країни.

Згадується листопадовий 1998 року паводок на Закарпатті, який призвів до багатьох людських жертв, величезних втрат в інфраструктурі. Після детального вивчення його причин державна комісія сформувала експертний висновок. У ньому йшлося: «Доцільно здійснити заходи щодо переорієнтації господарського комплексу гірської частини Закарпаття в бік розвитку екологічно безпечних видів діяльності, зокрема розширення рекреаційного використання лісів та збільшення площі природно-заповідних територій. Для забезпечення сприятливих умов розвитку туристично-рекреаційної індустрії слід створити у верхів'ях басейну Тиси спеціальні еколого-економічні зони, передовсім на території Рахівського району».

Цей висновок держкомісії підписали керівники дев'яти міністерств і відомств. Він не втратив актуальності, і до розгляду його положень нинішньому уряду варто повернутися.

Заслугують на особливу увагу й Практичні рекомендації щодо ведення лісового господарства як системи для зменшення небезпеки виникнення паводків, розроблені в 2015 році Українським науково-дослідним інститутом гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака разом зі словачками партнерами (проєкт «Гідрофор») у межах Програми транскордонного співробітництва СІСП «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна».

Переконаний: запровадження таких методів господарювання в Українських Карпатах могло б мати велике природоохоронне та соціально-економічне значення. І країна не зазнавала б величезних фінансових витрат, спрямовуючи їх на зализування ран після паводків, а витрачала б кошти на важливі потреби сьогодення.